

OECD *Multilingual Summaries* Education at a Glance 2017 OECD Indicators

Summary in Estonian



Lugege tervet raamatut: 10.1787/eag-2017-en

Haridus lähivaates 2017 OECD näitajad

Eestikeelne kokkuvõte

Kõige paremad võimalused tööle saamiseks on teadusega seotud erialade lõpetanutel, kuid see pole üleüldine tendents

Enamikus OECD riikides on täiskasvanute seas kõige levinum kolmanda taseme haridus äri, halduse või õiguse valdkonnas. OECD riikides keskmiselt on 23% kolmanda taseme haridusega 25–64-aastastel isikutel ühe nende kolme eriala haridus võrreldes 5%-ga loodusteaduste, statistika ja matemaatika valdkonnas, 4%-ga info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonnas ning 17%-ga inseneriteaduste, tootmise ja ehituse valdkonnas. Jaotus on sarnane ka kolmanda taseme hariduse alustajate seas, mis näitab, et huvi nende erialade vastu püsib stabiilsena.

Siiski kasvab huvi loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatika (STEM-valdkondade) kõrgemate haridustasemete vastu: doktoriõppe tasemel oli nende erialade lõpetajate osakaal ligi kaks korda suurem kui 2015. aastal bakalaureusetasemel. Need erialad on populaarsed ka kolmanda haridustaseme rahvusvaheliste üliõpilaste seas, kelle hulgast õppis OECD riikides teadusvaldkonna erialadel ligi kolmandik.

Huvi inseneriteaduste vastu on võrreldes kolmanda taseme haridusega suurem kutsekeskhariduse tasemel, kuna nendel õppekavadel on tugevad sidemed tööstussektoriga. Kutsekeskhariduse õppekavade lõpetajatest umbes kolmandik on omandanud inseneriteaduste, tootmise ja ehituse valdkonna eriala, mis on kolmanda taseme haridusega võrreldes enam kui kaks korda rohkem.

STEM-valdkonna erialadel on ka tööhõive suurem, mis peegeldab aina rohkem innovatsioonist juhitud ühiskonna nõudmisi: info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate (IKT) lõpetajate tööhõive on eeldatavasti 7 protsendipunkti kõrgem kui kunsti- ja humanitaaralade või sotsiaalteaduste, ajakirjanduse ja teabevaldkonna erialadel. Teadusvaldkonna tööhõive on samas siiski ebaühtlane: loodusteaduste, matemaatika ja statistika erialade lõpetajate tööhõive on suurema tõenäosusega sarnane kunsti- ja humanitaarerialade lõpetajate omale ning mõlemad grupid jäävad alla inseneriteaduste või IKT-valdkonna spetsialistide tööhõivele.

Sooliselt võrdne esindatus lõpetajate seas on mõnedel erialadel, eriti kutsekeskhariduse valdkonnas, veel kauge unistus. Sooliselt võrdne esindatus paraneb kolmandal haridustasemel, kuid naised moodustavad siiski vaid umbes veerandi ineeseneriteaduste, tootmise ja ehituse erialadele sisseastujatest. Samas on ligi kolmveerand tervishoiu ja hoolekande erialadele sisseastujatest naissoost. Teistel erialadel, nagu ärijuhtimine ja õigus ning loodusteadused, matemaatika ja statistika, on uute sisseastujate sooliselt võrdne jaotus peaaegu saavutatud.

Täiskasvanute haridus on tänaseks üldiselt paranenud, kuid ikka on ka mahajääjaid

Alates 2000. aastast on tööjõud OECD riikides ja partnerriikides muutunud haritumaks. Kui 2000. aastal oli enamiku noorte täiskasvanute kõrgeim omandatud haridustase teise taseme ülemise astme haridus, siis praeguseks on enamikul 25–34-aastastest kolmanda taseme haridus. Teise taseme ülemise astme haridusest madalama haridustasemega noorte täiskasvanute osakaal on samuti enamikus OECD riikides ja partnerriikides kahanenud, olles OECD riikide keskmisena 2016. aastal 16%. Kuigi aina rohkem täiskasvanuid omandab teise taseme ülemise astme hariduse, on õpingute lõpetamine jätkuvalt probleemne. Riikides, kus tööpärased kohordiuuringute andmed olid saadaval, ei olnud umbes 25% õpingute alustajatest kahe aasta jooksul pärast õppekava määratud lõpuaega seda lõpetanud ning neli viiest sellisest õppijast ei osalenud enam hariduses. See on kriitiline kadu: teise taseme ülemise astme haridust mitte lõpetanud noorte täiskasvanute (25–34-aastased) on ligi 17%, samas kui lõpetajatel on see 9%.

Kolmanda taseme haridusega täiskasvanute jaoks on nende investeeringu kasu märkimisväärne: nende tööhõive on 10 protsendipunkti kõrgem ja nad teenivad vaid teise taseme ülemise astme haridusega täiskasvanutega võrreldes keskmiselt 56% rohkem. Nad taastuvad esimesena ka majanduslangustest: kolmanda taseme haridusega noorte täiskasvanute tööhõive on jõudnud kriisieelsele tasemele, samas kui teise taseme ülemise astme haridust mitte lõpetanud isikud on jätkuvalt mahajäänud. Kolmanda taseme haridusega täiskasvanutel on võrreldes vähem haritud isikutega ka väiksem tõenäosus depressiooni põdeda. Seetõttu kalduvad noored täiskasvanud aina rohkem nende kvalifikatsiooni tõstva hariduse poole, selle asemel et kohe pärast kohustusliku hariduse lõpetamist tööturule siseneda. 2000. ja 2016. aasta vahel kasvas jätkuvalt hariduses osalevate 20–24-aastaste hulk 10 protsendipunkti, võrreldes töötavate isikute hulga 9-protsendipunktise kasvuga.

Kolmanda taseme hariduse kogukulutused on kasvanud õppijate hulgast kiiremini

Kulutused on kasvanud õppijate hulgast palju kiiremini kõigil tasemetel, kuid eriti kolmandal tasemel. Esimese taseme hariduse, teise taseme hariduse ja teise taseme järgse, kolmanda taseme eelse hariduse asutuste kulutused kasvasid 2010. ja 2014. aasta vahel 4%, kuigi õppijate arv sama perioodi jooksul veidi vähenes. Samas kasvasid kolmanda taseme haridusasutuste kogukulutused sama perioodi jooksul õppijate hulgast enam kui kaks korda kiiremini, mis peegeldab kõrghariduse prioriteetset staatust valitsuste ja ühiskonna jaoks.

Kui avaliku sektori kulutused esimese taseme haridusest kuni kolmanda taseme hariduseni on selgesti kasvanud, ei pidanud need sammu OECD riikide keskmise SKP kasvuga 2010.–2014. aastal. Selle järgi on sama perioodi SKP avaliku sektori protsentuaalsed kulutused haridusasutustele kasvanud 2%. Samuti vähenes pooltes OECD riikides 2010.–2014. aastal esimese taseme kuni kolmanda taseme haridusele tehtud avaliku sektori kulutuste osakaal valitsuse kogukulutustes.

Võrreldes kolmanda taseme haridusega on avaliku sektori kulutuste osakaal oluliselt suurem kohustusliku hariduse tasemel. Kui avalikust sektorist pärineb jätkuvalt 91% esimese taseme, teise taseme ja teise taseme järgse, kolmanda taseme eelse hariduse rahastusest, siis kolmandal tasemel katab see ainult 70% kogukulutustest, jättes ülejäänu leibkondade katta. Siiski on avaliku sektori kulutused haridusasutustele püsinud 2010. ja 2014. aasta vahel kõigil tasemetel võrdlemisi stabiilsed.

Õpetajakutsele põhjustavad raskusi mahajäänud palgad ja tööjõu vananemine

Õpetajad on haridussüsteemi selgroog, kuid see kutse on noortele üliõpilastele jätkuvalt vähe huvipakkuv ning õpetajaskond vananeb, eriti kõrgematel haridustasemetel. OECD riikides keskmiselt oli 33% teise taseme hariduse õpetajatest 2015. aastal vähemalt 50-aastased, mis on võrreldes 2005. aastaga 3 protsendipunkti suurune kasv. Samuti töötavad sellel alal jätkuvalt valdavalt naised, keda on kõigis OECD riikides keskmiselt seitse õpetajat kümnest. Kõrgematel haridustasemetel sooliselt võrdne

esindatus siiski paraneb: kui esimese taseme eelse haridustaseme õpetajatest on naisi 97%, siis kolmandal tasemel on neid 43%.

Õpetajate palgad on võrreldes teiste sarnase haridusega täiskohaga töötajatega madalad. See on peamine tegur, mis vähendab noorte inimeste huvi õpetamise vastu. Kuigi palgad kasvavad vastavalt haridustasemele, kus õpetaja töötab, jäävad need siiski 78% kuni 94% vahele täistööajaga kolmanda taseme haridusega töötajate palkadest. 2008. aasta majanduslangusel oli õpetajate palkadele otsene mõju ja paljudes riikides toimus nende külmutamine või kärpimine. 2005. ja 2015. aasta vahel kasvas õpetajate riiklik reaalpalk kolmandikus riikidest ja majandustest, mille kohta on andmed saadaval.

Muud järeldused

Kuna väikelaste haridusse tehtavad avalikud investeeringud on väiksemad, on sellel tasemel eraasutustes käivate laste osakaal märgatavalt suurem kui hariduse esimesel ja teisel tasemel.

Üldiselt on teise taseme ülemise astme õppekavad populaarsemad kui kutsehariduse õppekavad: 15–19-aastastest noortest õppisid teise taseme ülemise astme õppekavadel 37% ja kutsehariduse õppekavadel 25%, kuigi kutsehariduse õppekavad on paljude riikide haridussüsteemide tugev komponent.

Finantsabi aitab leevendada teatavate kolmanda taseme õppeasutuste kõrgete õppemaksude koormat; 75% või rohkem Austraalia, Inglismaa (Ühendkuningriigi) ja Ameerika Ühendriikide üliõpilastest on kasutanud ära riiklikke õppelaene või stipendiume/toetusi.

Enam kui pooltes riikides ja majandustes, mille kohta on andmed olemas, oli riiklike ja/või eraõiguslike kolmanda taseme haridusasutuste sisseastumissüsteem avatud. Kolmanda taseme esmase kraadi õppekavadele sisseastumiseks kasutatakse kõige sagedamini teise taseme ülemise astme hariduse lõpus sooritatavaid riiklikke/keskseid eksameid ja kolmanda taseme asutuste sisseastumiseksameid.

© OECD

Käesolev kokkuvõte ei ole OECD ametlik tõlge.

Käesoleva kokkuvõtte kasutamine on lubatud OECD autoriõiguse ja originaalse väljaande pealkirja mainimisel.

Erinevates keeltes kokkuvõtted on väljavõtted OECD esialgsest inglise- ja prantsuskeelsest väljaandest.



Lugege inglisekeelset täisversiooni OECD iLibrary's!!

© OECD (2017), *Education at a Glance 2017: OECD Indicators*, OECD Publishing.

doi: 10.1787/eag-2017-en